

Газар эдлэлгэе социалист ёһоор хубилгаха тухай декреттэ В. И. Ленинэй гараа табианһаа хойшо 60 жэл үнгэрбэ. Энэнай Совет засаг турьё бэхжүүлгэдэ, таргашан зоной совет хуулида энтгээ, хүдэлмэришэн ангилгэ угытэй ба дунда шадалтай таргашадтай холбоо барисаатай болгохо хэрэгтэ эхээр нүлөөлөн байха юм. Энэ декрет тадаа хаанга Россин зах колхон ард зондо, тэрэ тоодо Бурял орондо аймагтар эх ажахын-политическ удха шанартай байгаа.

дунда шадалтай таргашад хамтын ажалада орохо арга-тай болоо. Юуб гэхэдэ, 1929 — 1933 онуудай туршдаа кулагуудһаа, ламанар, ноёд-хоодо 202 мянган гектар, тэрэ тоодо 55 мянган гектар тариалан, 51 мянган гектар сабшалан абажа, ажалша таргаша зондо хубаагдан байгаа бшуу. Энэ үедэ 1513 колхоздо эдлүүрин газар үгтэһэн юм. Энэ ехэ хүдэлмэридэ газар эсхэмжээгэдэ А. Маминлов, Г. И. Базилевский, А. И. Попов, В. М. Жданов, А. Ф. Нефедов, А. С. Туркин, П. К. Баторов бо-

зоуудай экономико бэхжүү-лэгдэһэн, мал ажалда тэжээ-лээр хангалгы нилээд хай-жаруулжа шаданан байха юм. Эдлүүрингээ газар үрэ-эктэйгээр ашагладаг болохо зорилгоор республикын кол-хоз, совхозуудта газарай хурьё хамгаалха севооборо-дуудай проекнтууд зохиогдо-ж, хэрэгжээгэдэ захи-ланан байна. Энэ жэлэй эхи-дэ нямэ проектууд 102 ажа-хыда зохиогдож, 60 ажахы-дэ ашаглагдаа, бэши-дэнэ тэрэ хүдэлмэри захи-ланхай. Севообородууды ашаглагдаа орууланай, га-зар тариалангай культура

руулна. Райондай ажахынууд-та газар тариалангай куль-тура эрид дэшлүүлэгдэе, орооно таргашанай ургас республикын дунда зарын хэмжээндэ 48—66 процент дээрүүр байха юм. Мүнөө үедэ манай филиалай хүдэл-мэришлэдэ эндэх ажахы-нуудай мал ажалда болоһон хубилтанууды харяадаа абажа, газарай хубаарилгы зарим талы хубилгаж бай-на. Ингэжэ шэнэлэгдэн то-дорхойлогдон севооборо-дууд эдэ ажахынуудта бүри-эх амжилта туйлахадэ ту-налха байха гэжэ хангагдана. Газараа зүбөөр хубаарил-

БЭЛИГТЭЙ ПРОПАГАНДИСТ

ПАРТИИН райкомой засе-денинуудай ээл. Хурбын, Удын голнуудай ажагы болон хургуулинуудһаа партийна, комсомолой гэгээрэлэй пропаган-дистнууд эдэ олоороо сугларанхай. Уинэй танил нү-хэдүүр уулаада, урм хүндэ-мушээр мэндэшлэлсэнэ, но-нин зугангуудаа хөөрэлдэнэ. Зариман семинарай тусбэйтэй танилсана, буулгожа абана. Тимшээр байтаршые зал соо аали намдуу байдал тогтобо. «Марксизм-ленинизмын хур-дэе шудалалгада зохиохо ёһоор (творческоор) хандаха» гэһэн тэмээр лекци уншахы-ень пропагандист Намжилма Цырендильковна Осоровада үгэ үгтэбэ.

Ухибуудые бүхы талаһаа хайнаар хүмүүжүүлэ тэрэ тэрэ гүрэлхидэй үүргэ дүр-шлэлэ, мэргэжэл эрхэмнэлэ шэлэн олгого тухай нгаал абамаар хөөрлөдөнөй л энэ болобо.

ГАЗАРАА ЗҮБӨӨР ХУБААРИЛАН АШАГЛАХА

лон бусад эдэхитэйгээр ха-баалан байна. 1935—1937 онуудай үедэ колхозуудта хэтэ мүнхэдэ эдлээ газар даалгагданай тухай Гүрэнэй акт барюулаха гэжэ техникческ талаараа бэрхшээлтэй, юридическ талаараа орёо нарин хүдэл-мэришлэе газар хубаарилдаг албан хэжэ гараа. Тингээ Бурял ороной малшан, тариалан зоной хэтэнь на-нан бодол бөлүүлэгдэһэн, тэдэнэр газарайнгаа эзэн бо-лоһон бэлэй.

жа, үрэ эхэтэйгээр ашаглаха, хуулины ёһоор нотагуудай хүтэлбэрилы дургаанууд ажахынууд уһалуурин бо-лон намаг хатааха, хурьё хамгаалха модоёе нуула-да, элһэ хурьтүүлэн тог-тоо болон бусад хэмжээ-нүүдэ бөлүүлжэ, газарайнгаа үржэл дэшлүүлжэ, уулдгатай. Зүбөөр зарим рай-онуудта, ажахынуудта газар-таа хайша хэрэгээр хандаа, тэрэнээ зүбөөр хубаарилан ашаглаха, хурьё хамгаалха гэһэн дуралданууды, про-ектнууды оролдосотойгоор бөлүүлдэггүй байна.

Унгэрһэн 60 жэлэй турша-да манай орон дотор соци-аль-экономическа үндэлэн эхэ хубилтанууд болоо гэ-шэ. Республикын колхоз, сов-хоозуудта даажа абанан га-зараа зүбөөр, ашаг үрэ эхэ-тэйгээр хэрэглэхэ тушаа нил-ээд хүдэлмэри абуулагдаа. Колхоз болон совхозуудта 4502,4 мянган гектар, тэрэ тоодо 1014,5 мянган гектар тариалан даалгагданан бай-гаа. Хуульэй 20 жэлэй тур-шда 300 мянган гектар гек-тар шэнэ газар эдлүүлэгдэ-дэһэн, тингэжэ колхоз, сов-

Жэжэнь, Баргананай рай-оной Уланэй совхоз хурьё хамгаалха хэмжээнүүдэ бөл-үүлжэ талаар район дото-роо базова ажахы гэжэ тоо-той. Тээд энэ талаар хараа-гданан хэмжээнүүд дүүр-гэгдэнгүй. Проектын ёһоор 1410 гектартаа пар тарила хоёр хужаагуулан хэгдэхэ байһан аад, тэрэ минл 841 гектар дээрэ хэгдэбэ. 1410 гектарта хурьё уруулангүй эдлүүлхэ аад, нёдондо тэрэ орой хэгдээгүй. Һолоомо-

Энэ табан жэлэй эсэс бо-лотор, ерэхэ 11-дэхи табан жэлдэ газараа зүбөөр хубаа-рилха, үрэ эхэтэйгээр ашаг-ладаг болохо талаар манай филиалай коллективэй хэтэ юумэн эхэ. Мүнөө үедэ фи-лиалай мэргэжэлтэд гэмтээ-дэһэн хурьтэй газары нэр-гээхэ, газарта экономическ талаһаанг сэнгэлтэ үгэхэ проектууды зохиохо бай-на. Байгша ондо ашаглалта-да оруулагдаха газарай ге-неральна схема зохионо ар-дай ажахын эхэ удха шанар-тай хүдэлмэри хэгдэхэ юм. Эндэ мүнөө үедэ хэрэгжээ-гүдэй газарай хэмжээгэдэ тодорхойлодо дүүрэхэ бэшэ, уулдгатай. Зүбөөр зарим рай-онуудта, ажахынуудта газар-таа хайша хэрэгээр хандаа, тэрэнээ зүбөөр хубаарилан ашаглаха, хурьё хамгаалха гэһэн дуралданууды, про-ектнууды оролдосотойгоор бөлүүлдэггүй байна.

Газар хубаарилан хэрэглэ-хэ тухай Ленинск декретэй абтанга сатһаа хойшо угнэр-һэн 60 жэлэй туршда манай республикын экономико, соёл гэгээрэл жэшээлээгүйгээр хөгжөөһөн, саашадаа бүри хур-данаар халбарха байһанинэй элитэ.

Д. ГОМБОВЕ,
«Востсибпрозем»
институттай Бурялдай
филиалай директор.

ПАРТИНА АЖАЙДАЛ
Тодон мэдээсэи
ЗАЛУУ КОММУНИСТУУД БУРАНА
КПСС-эй Советскэ рай-комдо залуу коммунистуудай ээлжээтэ хуралсал үн-гэрэгдэбэ. Партиин райком залуу коммунистуудай ху-ралсалы программые тэдэ-ний өөһэдэйн оруулан на-намжа, дуралдануудай үн-дэлэн дээрэ зохионо орол-долоо юм. Тингээ хурал-салы хэргэлдүүлгэ ехэ хо-нирхолтойгоор, булганай эдэхитэй хабаадалгатайгаар үнгэрэ.

ЭСЭГЭ ХУВҮҮН ХОЁР

Дэнзэн Аюшевич Фролов 1937 ондо арбан зургаатай болохо ябадаха, трактори-стын курс дүүргэжэ, механиза-тор болоһон намтартай. Гурбан жэлэй туршда ХТЗ-7 маркын трактор жолоодог болоод, сэргэи албанда абтаа хэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу-эжэ дайнай эхилхэдэ фронт эргэлтэдэй эрлээг зоригтой-гоор тэмээ. Улаан Одной хо-ер орден, дайшалхы хэдэн ме-дальнууд тэрэнэй энгэртэ мүн-өө л ялрэн.

шээгээр Валерий хубуунинь баһал тракторист болоо. Д. А. Фроловый Валерий ху-бүүн 1978 ондо Толгойн дунда хургуули дүүргэ хэн. хургуу-лида хуржа хабхадаа, тэрэ эсэгингээ трактор жолоодоо хураһан, 10 класс дүүргэхэдэ трактористын үнэмшлэгэ аб-һан. Эсэгэ хубуун хоёр МТЗ-80 тухэлэй тракторта хүдэлнэ. На-мар, үбэлэй үедэ тэдэ хоёр эрхэ олоһон, тэрэнэй алтан, мүнзгэн болон бронза медалы-нуудаар шагнагданан байха. Дүш гаран жэлэй туршда мөхөжигээр хуулида Дэнзэн Аюшевич нотаг нуга-да мэдээжэ, хүн зондоо хүндэ-дэтэй болоһон. Өөрөө эрхим хайнээр хүдэлхыгөө хажуу-гаар зулуушыны мэргэжэлдэ хургадаг, хүмүүжүүлдэг юм. Хамта хүдэлдэг хүндэтэ ходо туйлахы, тэдэндэ баян дурш-лэлэ дамжуудаг. Эсэгингээ жэ-Түнхэн.

ЗУУТАН БОЛОҢОН АЖАХЫ

Хамнин совхозой хонш-шод жэл бүри эрхим амжил-та туйлахдаг болоһон. Жэ-шээлхэдэ, нёдондо жэл тэ-дээр 100 эхэ хонин бүри-һөө 100 хурьга абажа түл-жүүлэ хэн. Хамнин хоншод 100 эхэ хонин бүриһөө 95 хурь-га абажа түлжүүлэхэ гэһэн уялга абанан юм. Абанан уялгага тэдэнэр амжилта-тайгаар дүүргэ. Байгша оной мартын 25-най байдал-аар эндэ 100 эхэ хонинһоо 101 хурьган абтаа, гэзлэтэ хорлоггүйгээр түлжүүлэг-дэжэ байна.

ХАБА ЕХЭТЭЙГЭЭР

Гүрндэ тарган мяха, һайн шанартай хү элбэгээр худалдахын түлөө социалист мурьсөө үргэнээр дэлгэрүүлһэн «Знамя Ленины» колхозой малшад урма зориг-тойгоор хүдэлжэ, байгша оной түрүүшын кварталай түсбэ амжалтатайгаар бө-лүүлжэ шадла. Жэжэнь, тус ажахы энэ жэлэй түрүүшын гурбан ларын туршда 400 центнер мяха худалдаха даабаригтай байһан һаа, мартын 29-нэй мэдээгээр, 500 центнер мяха бэлдэхэлэй пунктда элбэгээтэ. Энэ амжалтадан колхозой түрүү үхэршэн Федор Федосевич Фёдо-

ХУШӨӨ БАРИХА ЖАСАДА

Хяатгын совхозой, эрэлт-гэ-нэхэлгын фабрикын болон нэгдэхэ дунда хургуу-лин комсомолшудай үүс-хэлээр 1979 оной майн 26-да республика доторнай ком-сомол-залуушуулай субот-ниин үнгэрэгдэхэн. Хяатта хотодо 1919—1920 онуудта улаан сэргэшэд эрэлдүйн жаргалтай хайхан байдал тухай тэмээлдэ аян наһаа үгтэһэн байна. Совет засагай түлөө баатарай үхэ-лөөр унаһан сэргэшэд болон командирнуудта дураасха-лай хүсөө бодхоолгодо залуу-шуул энэ суботнигоо хүдэл-жэ олоһон шайн хүлээс сүм зороолуула юм. Үүсхэлшэд болон Хяатгын районий та-ба мянга гаран хубүүд, баса-гад энэ суботниин мартын 31-дэ үнгэрөө юм.

ДУЙ ДҮРШЭЛ АБАХАЯА ВЫСТАВКЭДЭ ЕРЭНЭ

СССР-эй ВДНХ-гай директор К. И. МИХАЙЛОВ хөөрэнэ:

СССР-эй Ардай ажахын туйлалтануудай выставкин нэгд-дэһэнэ хойшо угнэрһэн 20 жэлэй турша соо 178 миллион-һөө дээш хүн үржэ харанан байна. СССР-эй ВДНХ-гай ха-бар-зунгай хааа сэгнэ нээлгэдэ зориулагдажа, апрелин 26-да угнэрэгдэһэн пресс-конференци дээрэ тэрэнэй директор, Ленинск шангай лауреат К. И. МИХАЙЛОВ эдэ баримтану-дые дурдаба. Дэлхэй дээрхи нэгшье выставкы нийм эхэ ал-дар сууда гараггүй юм.

ардай ажахын энэ шухала һалбарин хүжөөгдэжэ бай-һан зургалга «Нүүрнэй про-мышленность» гэһэн павильон соо харуулагдана. Унгэрһэн жэлүүдэй фото-зурагууд, стэндүүд, диаграммууд, шу-луу нүүрнэй шэнэ — Куз-нецкэ, Карагандагай, Пе-чорин нүүрнэй шэнэ бассей-нууды байгуулха тухай, уур-хайнуудта оһьон техникэ нэ-бэрүүлжэ тухай, амжал үндэр бүтээсын түлөө стеханоске хүдэлөөнэй һалбари дотор мун-дэлһэн тухай хөөрэнэ.

түгэлбэри дорго зохиогдон ГОЭЛРО-гай түсбэ тухай «СССР-эй электрификаци» гэ-һэн павильон соо хэлгэдэнэ. КПСС-эй XXV съездин то-дорхойлоһон ашаг үрэ ба ша-нарвай асуудалууд ороной ар-дай ажамые хүжөөлгэдэ шинд-хэй үүргэ дүүргэнэ. Эзэл-тиминээ ВДНХ-гай тематиче-ска бүхы выставкунуудта, ха-ралгануудта, экспозицинуудта продукциын шанар хайжаруу-лахы, үйлдэбрийн ашаг үрэ дээ-шлүүлжэ асуудлуудта эгээл үргэнээр харуулагдаха юм. Туйлшын-элшэ хүсэний нөөсэ баялигууды алмаха талаар КПСС-эй Кемеровск обкомой, ажалай бүтээс дэшлүүлжэ та-ларар КПСС-эй Запорожск об-комой м х м х д э л э й ба политическ хүдэлмэ-ние партиин Централь-на Комитет хайшаһан байгаа. «Ухалан зохиолгын 60 жэлэ» гэһэн выставкэ ухаалан зо-хиолгын, уралан нарижуулһон

талаар совет хуулине бодото дээрэн бөлүүлжэ байһан тухай хөөрэнэ. Сибирь болон Алес-Дурна зүгэй байгалиин баялигуудаар элбэг газар нотагууды ашаг-лалгын комплексно програм-мые амжалтатайгаар бөлүүл-жэ шухала гэжэ КПСС-эй ЦК-гай ноябрийн (1978 он) Пле-нум дээрэ тэмдэглэгдэ хэн. Тус районий түрүү коллекти-вуудай дүй дүршэл СССР-эй ВДНХ-гай бүхы шаху павиль-онунда соо табигдаа харуу-лагдана. Нефтин ба газар про-мышленностин хүдэлмэрил-шэдэй бүхэсоюзна үдэртэ зо-риулагдажа «Баруун Сиби-рин» ба «Колын Хойто зүгэй нефтин ба газар нөөсэ баяли-гууды ашаглалгын дүй дүршэл» гэһэн тематическа вы-ставкэ нээгдэхэ юм.

СССР-эй ВДНХ-гай хуу-дөө ажахын павильонууд соо те-матическа выставкунууд, ха-барланууд эмхидхэгдэжэ, КПСС-эй аграрна политикын түхээтэ дүй дүршлэе, хууе ажахы оһоңжоруулагдалам эхэ үй-лэдэри болголтые олоной дунда элэрхэйлэн харуулан хуралсалы хэмжээ абууле-нууд үнгэрэгдэхэ байна. «Кол-хозуудай 50 жэлэй ой» гэһэн выставкэ дээрэ түрүүшын хам-тын ажахынууды байгуулгын, эдэний экономико хүжөөн бэх-жүүлгын, хууе нотагуудай хүн зоной худал байдал хай-жаруулгын, соёл культурые хүжөөлгын түүхэ тухай хөө-рэгдэнэ. Май һарада худал-мэрилжэ эхилэхэ «Шэнэ ба боро газар эдлүүлгын ашаглалгын 25 жэлэй ой» гэһэн выставкэ совет ардай агүүехэ баатар-шалга тухай хөөрэхэ юм. Тү-рүү ажахынуудай хүдэлмэри дүй дүршэл үргэнээр харуу-лагдаха байна. «Мал ажал» гэһэн нэгдэхэ-дэмэл павильонууд соо үйлдэ-бэрие мэргэжүүлжэ, томодо-хоо, тэрэниче промышленна үй-дэхэ һуури дээрэ табижа тү-рүү дүй дүршэл харуулагда-хаар түсбэлгдэнхэй.

Усть-Ордын национальна округто

ДУРАСХААЛТА ХҮШӨӨГЭЙ ДЭРГЭДЭ

Нотог хэлэн тухай материал суглуулж, Эрхүүгэй облэстин Эхирд-Булагадай районий Харанууд гэжэ айлаар ябааб. Энэ нотогай 8 жэлэй хургуулин газта табигдаһан дурасхаалта хүшөө-памятнигыг ошохо харабат. Бата буури дээрэ табигдаһан хабтарга томо шулуун хүшөөгэй нэгэ таладан: «Булагадай хүшүүнай революционна комитетэй түүшүүн түүрүнгэй Андрей Искович Тыхенов 1921 ондо сагаан бандиудута алуулаа гэжэ ородоор бэшээтэй байба.

Андрей Тыхеновын түрэл гэрлэһэн эндэ бин хэ гү гэжэ нэгэ хүнөө асуухаданни: «Эгээн дүтнэй түрэл тээ эндэ буудга, — гэжэ, гэрлэһэн заамба. Гэртнэ ошохо орохо номон, набтархан бэстэй, түрхэришгэ сагаан шарытай үбгэжөөл угтаба. Энэ хүмэй Андрей Исковичийн түрэн дүү Никита Искович Тыхенов байба.

Ямаршэ коллективэй худалдэһын үрэ дун тэрэнэй гэгшүүн бүхэнэй оруулан хувиһаа худалдадаг байһанын хэндэһе мэдээжэ. Эндэ продукция шаар туншаа хэлхэ болоо һаа, олоод хүнэй үнэн сэхэ бэшээтэй, харюусалгаа мэдэрлэһэн хэрэг мүн. «Наһаа саагуур наранһаа наагуур» гэгдэһе ябадаг хүнүүд олоной дунда ушардаг гэгдэһе. Теэд нинтнэй үйлдэбэрһе абанаһаа харюусалга болоодоо, урагшаа ямба гүгэхгүй, хамагай үгүлдэ шэрээлдэг, абана даарба дүүргэхгүй, элдэб эснэй хүндэй шалтаг баридаг байха юм.

Нимэ хойрог, хамтын хэрэгтэ хабадсахааа ходо хардуурдаг, коллективнэйгээ Урда харюусалгатай байһаа мартахархёб ябадаг хүндэ шалтаг сагаан хэрэгтэ хабадсахаа мэдэрлэе хада аминдаа бэшэ, иматгал хамтын худалдэһын эрхэ байдалта хүмүүжэлгын оно ойлгосо болохо абтана. Тимнээхэ «нэгэн бултанай түлөө, булта нэгэнэй түлөө» гэгдэһэн ёһо гурим коллективэй гэгшүүн бүхэнэй харюусалгаа мэдэрлэгдэе тон хэ үггэ дүүргэнэ.

Б. ДАШИЕВ.

Андрей Тыхеновтай хамта ами наһаа алдан залуу хууруу хэн байгааб? Хушуунай ревкомой түүрүлгэһе болотроо Андрей Исковичийн яже урган хүмүүжэһэн тухай, хайша гэгдэ дайсада алуулан тухайн тодорхой юмэн мүнөө мэдэ мэдэгдэнгүй. Таниха, мэдэ хүнүүдэй, түрэл гаралайнхын мэндэ абана дээрэ революцион хэрэгтэ бүхэ наһаа зориулан эндэ хүнүүд тухай үнэн баримтат материал түрөөр суглуулжа, арад зондоо дуулгаха шулаха.

Советэ засагай түлөө эдэб хитэйр тэмсэлэн хүнүүд Харанууд нотогай хүшөөһе олон бин байһан. Жэжээлбэл, коммунист Савва Арсентьевич Анханов сельсоветэй түрүлгэһе Андрей Етабевич Етабевич хөгөөн гражданд дайны үедэ сагаантай бандиудуг гэрлэһэн хажууда алаһан юм гэжэ нотог зон хэлсэнэ. Революцион

Андрей Тыхеновтай хамта ами наһаа алдан залуу хууруу хэн байгааб? Хушуунай ревкомой түүрүлгэһе болотроо Андрей Исковичийн яже урган хүмүүжэһэн тухай, хайша гэгдэ дайсада алуулан тухайн тодорхой юмэн мүнөө мэдэ мэдэгдэнгүй. Таниха, мэдэ хүнүүдэй, түрэл гаралайнхын мэндэ абана дээрэ революцион хэрэгтэ бүхэ наһаа зориулан эндэ хүнүүд тухай үнэн баримтат материал түрөөр суглуулжа, арад зондоо дуулгаха шулаха.

Советэ засагай түлөө эдэб хитэйр тэмсэлэн хүнүүд Харанууд нотогай хүшөөһе олон бин байһан. Жэжээлбэл, коммунист Савва Арсентьевич Анханов сельсоветэй түрүлгэһе Андрей Етабевич Етабевич хөгөөн гражданд дайны үедэ сагаантай бандиудуг гэрлэһэн хажууда алаһан юм гэжэ нотог зон хэлсэнэ. Революцион

Андрей Тыхеновтай хамта ами наһаа алдан залуу хууруу хэн байгааб? Хушуунай ревкомой түүрүлгэһе болотроо Андрей Исковичийн яже урган хүмүүжэһэн тухай, хайша гэгдэ дайсада алуулан тухайн тодорхой юмэн мүнөө мэдэ мэдэгдэнгүй. Таниха, мэдэ хүнүүдэй, түрэл гаралайнхын мэндэ абана дээрэ революцион хэрэгтэ бүхэ наһаа зориулан эндэ хүнүүд тухай үнэн баримтат материал түрөөр суглуулжа, арад зондоо дуулгаха шулаха.

Советэ засагай түлөө эдэб хитэйр тэмсэлэн хүнүүд Харанууд нотогай хүшөөһе олон бин байһан. Жэжээлбэл, коммунист Савва Арсентьевич Анханов сельсоветэй түрүлгэһе Андрей Етабевич Етабевич хөгөөн гражданд дайны үедэ сагаантай бандиудуг гэрлэһэн хажууда алаһан юм гэжэ нотог зон хэлсэнэ. Революцион

Андрей Тыхеновтай хамта ами наһаа алдан залуу хууруу хэн байгааб? Хушуунай ревкомой түүрүлгэһе болотроо Андрей Исковичийн яже урган хүмүүжэһэн тухай, хайша гэгдэ дайсада алуулан тухайн тодорхой юмэн мүнөө мэдэ мэдэгдэнгүй. Таниха, мэдэ хүнүүдэй, түрэл гаралайнхын мэндэ абана дээрэ революцион хэрэгтэ бүхэ наһаа зориулан эндэ хүнүүд тухай үнэн баримтат материал түрөөр суглуулжа, арад зондоо дуулгаха шулаха.

Советэ засагай түлөө эдэб хитэйр тэмсэлэн хүнүүд Харанууд нотогай хүшөөһе олон бин байһан. Жэжээлбэл, коммунист Савва Арсентьевич Анханов сельсоветэй түрүлгэһе Андрей Етабевич Етабевич хөгөөн гражданд дайны үедэ сагаантай бандиудуг гэрлэһэн хажууда алаһан юм гэжэ нотог зон хэлсэнэ. Революцион

Андрей Тыхеновтай хамта ами наһаа алдан залуу хууруу хэн байгааб? Хушуунай ревкомой түүрүлгэһе болотроо Андрей Исковичийн яже урган хүмүүжэһэн тухай, хайша гэгдэ дайсада алуулан тухайн тодорхой юмэн мүнөө мэдэ мэдэгдэнгүй. Таниха, мэдэ хүнүүдэй, түрэл гаралайнхын мэндэ абана дээрэ революцион хэрэгтэ бүхэ наһаа зориулан эндэ хүнүүд тухай үнэн баримтат материал түрөөр суглуулжа, арад зондоо дуулгаха шулаха.

Советэ засагай түлөө эдэб хитэйр тэмсэлэн хүнүүд Харанууд нотогай хүшөөһе олон бин байһан. Жэжээлбэл, коммунист Савва Арсентьевич Анханов сельсоветэй түрүлгэһе Андрей Етабевич Етабевич хөгөөн гражданд дайны үедэ сагаантай бандиудуг гэрлэһэн хажууда алаһан юм гэжэ нотог зон хэлсэнэ. Революцион

Андрей Тыхеновтай хамта ами наһаа алдан залуу хууруу хэн байгааб? Хушуунай ревкомой түүрүлгэһе болотроо Андрей Исковичийн яже урган хүмүүжэһэн тухай, хайша гэгдэ дайсада алуулан тухайн тодорхой юмэн мүнөө мэдэ мэдэгдэнгүй. Таниха, мэдэ хүнүүдэй, түрэл гаралайнхын мэндэ абана дээрэ революцион хэрэгтэ бүхэ наһаа зориулан эндэ хүнүүд тухай үнэн баримтат материал түрөөр суглуулжа, арад зондоо дуулгаха шулаха.

Советэ засагай түлөө эдэб хитэйр тэмсэлэн хүнүүд Харанууд нотогай хүшөөһе олон бин байһан. Жэжээлбэл, коммунист Савва Арсентьевич Анханов сельсоветэй түрүлгэһе Андрей Етабевич Етабевич хөгөөн гражданд дайны үедэ сагаантай бандиудуг гэрлэһэн хажууда алаһан юм гэжэ нотог зон хэлсэнэ. Революцион

Андрей Тыхеновтай хамта ами наһаа алдан залуу хууруу хэн байгааб? Хушуунай ревкомой түүрүлгэһе болотроо Андрей Исковичийн яже урган хүмүүжэһэн тухай, хайша гэгдэ дайсада алуулан тухайн тодорхой юмэн мүнөө мэдэ мэдэгдэнгүй. Таниха, мэдэ хүнүүдэй, түрэл гаралайнхын мэндэ абана дээрэ революцион хэрэгтэ бүхэ наһаа зориулан эндэ хүнүүд тухай үнэн баримтат материал түрөөр суглуулжа, арад зондоо дуулгаха шулаха.

Советэ засагай түлөө эдэб хитэйр тэмсэлэн хүнүүд Харанууд нотогай хүшөөһе олон бин байһан. Жэжээлбэл, коммунист Савва Арсентьевич Анханов сельсоветэй түрүлгэһе Андрей Етабевич Етабевич хөгөөн гражданд дайны үедэ сагаантай бандиудуг гэрлэһэн хажууда алаһан юм гэжэ нотог зон хэлсэнэ. Революцион

Андрей Тыхеновтай хамта ами наһаа алдан залуу хууруу хэн байгааб? Хушуунай ревкомой түүрүлгэһе болотроо Андрей Исковичийн яже урган хүмүүжэһэн тухай, хайша гэгдэ дайсада алуулан тухайн тодорхой юмэн мүнөө мэдэ мэдэгдэнгүй. Таниха, мэдэ хүнүүдэй, түрэл гаралайнхын мэндэ абана дээрэ революцион хэрэгтэ бүхэ наһаа зориулан эндэ хүнүүд тухай үнэн баримтат материал түрөөр суглуулжа, арад зондоо дуулгаха шулаха.

Советэ засагай түлөө эдэб хитэйр тэмсэлэн хүнүүд Харанууд нотогай хүшөөһе олон бин байһан. Жэжээлбэл, коммунист Савва Арсентьевич Анханов сельсоветэй түрүлгэһе Андрей Етабевич Етабевич хөгөөн гражданд дайны үедэ сагаантай бандиудуг гэрлэһэн хажууда алаһан юм гэжэ нотог зон хэлсэнэ. Революцион

Андрей Тыхеновтай хамта ами наһаа алдан залуу хууруу хэн байгааб? Хушуунай ревкомой түүрүлгэһе болотроо Андрей Исковичийн яже урган хүмүүжэһэн тухай, хайша гэгдэ дайсада алуулан тухайн тодорхой юмэн мүнөө мэдэ мэдэгдэнгүй. Таниха, мэдэ хүнүүдэй, түрэл гаралайнхын мэндэ абана дээрэ революцион хэрэгтэ бүхэ наһаа зориулан эндэ хүнүүд тухай үнэн баримтат материал түрөөр суглуулжа, арад зондоо дуулгаха шулаха.

Советэ засагай түлөө эдэб хитэйр тэмсэлэн хүнүүд Харанууд нотогай хүшөөһе олон бин байһан. Жэжээлбэл, коммунист Савва Арсентьевич Анханов сельсоветэй түрүлгэһе Андрей Етабевич Етабевич хөгөөн гражданд дайны үедэ сагаантай бандиудуг гэрлэһэн хажууда алаһан юм гэжэ нотог зон хэлсэнэ. Революцион

Андрей Тыхеновтай хамта ами наһаа алдан залуу хууруу хэн байгааб? Хушуунай ревкомой түүрүлгэһе болотроо Андрей Исковичийн яже урган хүмүүжэһэн тухай, хайша гэгдэ дайсада алуулан тухайн тодорхой юмэн мүнөө мэдэ мэдэгдэнгүй. Таниха, мэдэ хүнүүдэй, түрэл гаралайнхын мэндэ абана дээрэ революцион хэрэгтэ бүхэ наһаа зориулан эндэ хүнүүд тухай үнэн баримтат материал түрөөр суглуулжа, арад зондоо дуулгаха шулаха.

ХАРИУСАЛГА

Харюусалга гэһэн хүнэй мэдэрлэдэ онсо шулаха удха шаартай олгоһо мүн. Багашы, ехэһе юумэн дээрэ абахаа хаанашы, хээдэшны хөгдэжэ байһан ажал дээрэ харюусалга хамагай түрүүшнэй эрилтэ болоно. Эрээдүйн зол жаргалта коммунист болосо байгуулжа байһан манай орондо Совет засагай түрүүшнэй үдэрһөө хүн бүхэнэй өөрһөһөө даан ажал хэрэгтэ харюусалгатай байха асуудалда онсо анхарад хандуулагдамал байдаг. Ямаршэ хүдэлмэри хээдээ, энэ түрүүн бүгдэ арадай аша тунхын хэрэгтэй бүтэмжэдэ наһаа табин, тэрэнэй түлөө харюусалгатай байһанаа хүн бүхэнэй ходо мэдэржэ лбагы партинай саг үргэлжэн эрилтэ болгон табидаг. Арад зонгойгоо хэрэгтэй түлөө нимэ онсо шулаха мэдэрлэе В. И. Ленин айхбар түндэрөөр сэгнэдэг байһан. Харюусалгы ажалай журам болон эмхидхэлтэй тааршагүй нягта холбоотойгоор хараха зуураа, «Ажал-шадай дунда нүхэр ёһоной журам хүгжөөн бэхжүүлгэдэ, тэдэнэй харюусалгы дээшлүүлгэдэ анхарад илангааа хөөр хандуула шулаха» гэжэ Владимир Ильич заарһан байха юм.

Манай орондо социализм байгуулгын түүхэнэ абаха болоо һаа, түрүн совет хүнэй даан хэрэгтэй түлөө харюусалгатай байха мэдэрлэй хүлгэр жэжээл захгүй олон ааб даа. Түрүүшн табан жэлүүдэй үедэ үндэр бүтээсэтэ ажалдаараа яндар сууда гараһан Алексей Стаханов, Наша Ангелина, Мария Демченко, Нётр Кривонос болон бусадэй нэрэ шэнэ обшество байгуулгын түүхэдэ алтан үзүүгүүдэр бэшэгдэһэн байна. Эдэнэй харуулан ажалай габьяа нан түрүүн даан хэрэгтэй түлөө харюусалгатай, энэ үндэр мэдэрлэйтэй тааршагүй холбоотой. Улыгэр домогтоо тэрэ үеын ажалай баатарнуудай алдар солын сууран мүнөө хүрэтэр соностоһор.

Харюусалга Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуушэ дайнай хэсүү шанга жэлүүдтэ харюусалга гэһэн хайшаагаар ойлгогдодог байгааб. Дайнай гал дүлэн соогуур гаралһан сэрэгшэ, заводто гү, али колхоздо хүдэлжэ, иналта шэрээлсөөн хүнүүд тэрэ сагай эрхэ байдалай харюусалгы хээдээшнэ мартахаргүй. Фронтын хэрэгтэй хангажа байһан али нэгэ заводой коллективтэй тэсүүд түрэнэй дааба-

ри дүүргэлгэдэ ямар ехэ харюусалгатайгаар хандадаг байһан гэгдэб. Нормоёо дүүргээгүй хүн станогоо орхико ошодоггүй байһан.

Мүнөө гуша гаран жэлдэ амгалан тайбанаар ажаһуунабди. Он жэлүүдэй ошохо тума совет хүнүүдэй байдалууд улам хайжарна. Хото ба хүдөө нотог хойрой хоорондохи илгаа улам бага болоно. Гэбшнэ, хүгжэлтэ түгэс социализмын үедэһе хүн бүхэн өөрһөһөө харюусалгы улам түнээгүүр мэдэржэ эрэгтэй. Мүнөө үедэ ажалдайнай түрэл партингаа ХХУ стездын түгэтэ шийдэбэрүүдтэ болдо түлөө дээрнэ бэлдүүлгын түлөө хэрэгтэй ямар ехэ харюусалгатай байһанаа тодоо хайраһаа ойлгоно бишуу. Жэжээл болон, Улаан-Уднэй шэлэй заводой халаанай мастер Нина Афанасевна Богданова дурда. Бусадһаа юугээрээһе илгардгуй юрын энэ эхэнэр заводой шэл отолдог ба бэсгэдэг цехтэ хорин жэлэй туршада талгаргагүй хүдэлмэрилнэ. Энэ үе соо тэрэ хүдэлмэришлэй ажалай табель тэмдэглэгшнээ үйлдэрнөөн участогтай мастер хүрэтэр урган гараа. Тэрэнэй ажалай намтарта элдэб бэрхэ-шээлнүүд үсөөн бэшэ хэн.

Ажалһаа намшангүйгөөр үдэһын хургуули, удаан үдэһын индустриальна техникум дүүргэһэн байха юм. Энэ туялалтан нан түрүүн үгэр эхэнээр даалгагдан хэрэгтэ харюусалгатай байһанаһа аша үрэ болоно.

Мүнөө Нина Афанасевнагай хүтэлбэрлэдэ халаанай коллективтэ гансахан нормо дүүргэлтын түлөө бэшэ, мүн продукциян эрхим шаһарай түлөө хүн бүхэнэй харюусалга хэрэгтэй үргэдэнхэй. Эндэ хабайлтан тагтадажа байһан шэлэй эбдэрхэ, зузаан, нимгөннэй технологиин заабарһаа хадуурха түлөө дээрнэ бэлдүүлгын түлөө хэрэгтэй. Наяхан үнэргэн нэгдэхди кварталай туршада нүхэр Богдановагай даадаг халаан 90 мянган дүрбэлжэн метр сонхын ба витринэ хэдэгшлэ багсадан хайраһаа, даабарья холо үлүүлэн дүүргэе.

Харюусалга Даажа абана хүдэлмэридөө харюусалгатай байха тушаа эрилтын ходо табидагдэһэн һаа, совет эрхэтэнэй энэ нангин үйлгыгэ һулаар мэдэрдэг, өөрһөһөө бэсын амарыг хараад ябадаг хүнүүд ийнэй дунда үшөөл бин байһаар. Нимэ хойрог ябадалтан хүдэлжэ байһан коллективнэйгээ хамтын хэрэгтэ хэды ехэ

Зөгүүдэ барюуна. Эдир пионерүүдэ хургуулин директор Ольга Павлова Степанова амаршаба. Уданы башанар, түрэлхиднэй мүн лэ амаршама.

— Коммунист партиин хэрэгтэй түлөө бэлэн бай! — гэһэн жабхаланта урдаа заншала ёһоор баруун гараа магнайдаа абаашажа.

БАГА НАҢАНАЙ ДУУН

Пионерей барабанай хүнхүнөөн, мүн горнын дуун, намизан дабанаан улаан тулгын үнээс нилдүүлжэ, шуушуртан дүлэгдэн галстугууд... — эдэ жаргала баһа наһанайгаа үдэрүүдэ манай совет олон үеын хүнүүд наһаа байха. Юб гэхэдэ, энэ хаһа үхибүүн наһанай хонгоо аялгата дуун, дорюун алхасна, үмжээһэн эдбхэлэй омогорхол шуу.

Улаан-Удын гурбадахи дунда хургуули...

— Дружима! Пионерей Улаан түг үрээлдэг бэлэн бай! — гэһэн командын дуудаахимсаар, Лиана Цайкингай нэрэмжэтэ дружина жэлээд гэжэ бээ ээлжэ зоосойдоно. Уданы пионерей барабан, горнын дуун дор дружинкын Улаан түг оруулагдаха, отрядүүдэй советэй туруулагдаһаар ахалагша пионерхатаараа партинуудта үгээжэ, пионерей дружинкын сбор заншала ёһоор эхилбэ.

Гэбшнэ энэ пионерүүдэй горн сбор бэшэ Энэ В. И. Ленинэй түрлөөр 109 жэлэй ойдо зориулагдаһан сбор. Энэ үндэр, Илчийн түрлэн, эртын хабарай маруули байхан үдэр энэ хургуулин улаан салстуганай эбтэй бүгдэ ээлжэтэ нэмэлтэ — 97 октябрия ороно. Мүнөөдэр тэйнэй шарайнууд баяртай хүжөөн. Бултадаа улаан хамгаалгын ажаба, хурасалдаа өөр өөрын амжалтатай эрхэнхэй. Эндэ хурасалдаа гурбадахи четвертиге ганса «эрхим» сэгнэлтээр дүүргэһэн Юля Башенова, Алена Танкеева, Вика Самбуева, Виталий Дарханов, Света Занданова, Марина Еракаева, Олег Балханов, Наташа Мокич гэһэдэ нүхэдтэйгөө хамта пионертэ абтана.

— Би, Советскэ Союзай эдир пионер, Владимир Ильич Ленинэй нэрэмжэтэ бүхэсоюзна пионерскэ организацида ороходоо, нүхэдэйгөө урда танкаригланаб... — гэжэ, эдир багашуудай ханханаа хоолойгоор хэлээжэ байхада, зүрхэ хүдэлгэмөөр, Багашууда аха нүхэдэнь улаан хамгаалгын ажабаа үзүүлжэ, дурасалгай бэ-

Хээдээ бэлэн! — гэжэ, омог дорюунаар харюусама.

Нигээжэ үбгэ эсээнээрнээ тэмсэжэ олоһон, эсээнэр, аханарайгаа хүжөөн байгуулан эрхэ сүлөөтэ, жаргала байдалыг саашанда ариалан хамгаамөр. Багашууда аха нүхэдэнь улаан хамгаалгын ажабаа үзүүлжэ, дурасалгай бэ-

Кремлин дэргэдэ гранит мавзоль соо Хөбгөнэ Ленин — туугудай дунда хүдэлэнгүй, — Ургэн мандуулан Улаан туугуудын Улаабхин толорно дэлхэй дээгүүр. Заримдаа тэрэнэ захгүйгөөр толорно. Заримдаа улаан бүхэнөөр шушууртан, Хүжүүнэн пионерей — Ильичин ашаһанай — Хүжүүнэн тэбэрин туяран толорно.

— гэжэ мэдээжэ совет поэт Самуил Маршак бэшэһэн. Илчийн үргэн мандуулан улаан түсэй һүлдэ шэгшэгшэ зүүнхээ мэдэрлэн, мүнөөдэр олоһон багашууд бэлшэр зүрхөө доһолоһон, олонхын улаароо эхилбэ.

Ц. ЦЫБИКОВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 67000

ЮРӨӨЛНҮҮД

- Социалист дэлхэйн одон Совет орон мандаг лэ!
- Олондо жаргал олгоһон Октябрийн хувишаал мандаг лэ!
- Маркс, Лениний сөсөн бургалт мандажа, мүнхэ байг лэ!
- Эб найрамдалай тулгуур СССР гүрэн мандаг лэ!
- Ниятын ехэ ажал дээрэ Ниятээрэ мурсысэжэ, Хамтын ехэ ажал дээрэ Хамтаараа хэлсэжэ, Хамсы шаман орогты,
- Хабаяа гарган хүдэлэгтэ, Олоной дунда суурхагты, Орден, медальда хүртэгты!
- Үндэһэн хууляар олгоһон Үндэр аргуй улагана Дүүргэжэ ходо ябарай, Дүүрэн жаргал элдээрэй.
- Хамтын зөөри хямгадаарай, Арадай зөөри арбилаарай.
- Арюун уялгаа дүүргэхэшин, Арминь албанда мордохошин:
- Адуу малтай Артеледэ одон болог лэ!
- Айраг таратнай Булаг шэнги бурялаг лэ! Колхозтайн буряжа, Орон соогоо суурхаг лэ, Хотонтой үргэдэжэ, Олон тээшээ үйлсэлэг лэ!
- Убал, зунгүй үнээдтай Шээмэ эхээр үгөжэ байг, Үдэр, хүнгүй
- Тээрмэтнай Шэжинсэ эхээр татажа байг.
- Ажал дээрэ герой болоорой, Арбан үхибүүдэй аба болоорой. Р. ЦЫБИКОВ.
- Эрэн зориг элдээрэй, Эрэлхэг солдат гүүлээрэй.
- Командир бүхэн — багшашин.
- Команда бүхэн — хуулишин.
- Оньһон техникэ оролдожо шудалаарай, Олондо хүндэтэй отлагчич болоорой.
- Ажалдаа амжалтатай, Ардтаа хүндэтэй лбаарай.

«ШАРА ХУБА ТАҢАЛГЫН» НЮУСА

«Шара хуба таһалга» гэжэ бүхэ дэлхэйдэ суурһан үнэтэ баялгатай үгы болоһон ушар тухай бүхэли боти номууд бэшэгдэнхэй юм. Тимгээшнэ энэ номуудай түүхын һүүлшын бүлэг үшөөл дүүргэдэггүй байһаар. Ушар юуб гэхэдэ, тэд үгы болоһон баялгүүдэ бээрдэлгэ үргэлжлөөр шуу. Шара хубаар эгдэһэн айхбар нар нрич хэлбэртэй, гоё гоошыг ханын хушлтанууде Пруссин король Фридрих Вильгельм I гэжэ ородон хаан Нэгдэхди Петрэт бэлэг болгон анха үгэһэн байгаа гэжэ уншагшадтаа һануулжархия. Тинь шара хуба таһалга» 1717 ондо Россияда асаргадһан намтартай. Хожомын энэ үнэтэ шара хуба Екатерина II хаанай Царска селодахи (мүнөө Пушкин хот) ордоной шэмэг болоһон юм.

Гитлерэй булимтаргашад 1941 ондо «шара хуба таһалга» үнэтэ баялгүүдэ зөвлөһөн абажа, хайраһаагууд соо хээд, Зүүн Пруссин анхнай инисалга Кенигсберг (мүнөө Калининград) хот абаашан юм. Түрүүшгээр элдэ хайраһаагууд тус хотын Кольевскэ хэрэм соо байгаа. Хожомын тэднине №11 фортод хадгалаа бэлэй. Херин илалтата совет сэрэгүүдэй Кенигсбергтэ сүлөөлгын урдаха «шара хуба таһалгы» жаралтай түргэн барууланжам дам нүүлгэһэн гэжэ.

Тэрэнһээ хойшо энэ үнэтэ баялг тухай һураг суушыг нэгэ үе дуудууджа болоо һэн. Һүүлэй жэлүүдэй хэгдэһэн олон тоото бээрдэлгүүд үр дун асаргагүй. Наян сагуудта «шара хуба таһалга» бээрдэх хэрэгтэ Баруун Германиян зарим эрхэтэдэ, довтодхын эрэгүүдэй министрствын статс-секретарь фон Шелер гэгшын бундестагта мэдүүлгэнэй ёһоор, ФРГ-гэй засагай зургаануудшыг хабадажа байһаар.

Дэлхэйн ховордох дайнай жэлүүдтэ саг зура эзэмдэгдэдэ байһан СССР-эй, тэршэл Европн бусад гүрнүүдэй гэгэр нотогудта нацистнуудай хэһэн айхбар эрлиг муухай дээрмэдэлгүүд тухай ехэ материалнууде долоон хонгодо нэгэ удаа Гамбург хотодо гарадаг «Цайт» гэжэ жур-

нал тайлһонһоо уламжалан, тэрэ мэдүүлгын тунхаглагдаа һэн. Тэрэл стьатей дотор Штелле (Люнебург шадар) гэжэ нотагтай фермер Георг Штайнэй «шара хуба таһалга» бээрдэжэ олохо зорилгоор гарһан хээд оролдоһо тухай зарим баримтанууд нийтэлгээ бэлэй. Олон тоото документнууде нарин нягтар шэнжэлжэ үзөөд, «шара хуба таһалгын бүхэ залан тухай һонирхолтой баримтанууде Г. Штайн элигүүрһан байна. Тэрэ үнэтэ баялгүүдэ энэ мүнөө үеһе «В» Виттекинд гэжэ Вольприхауэндахи (Досдо-Саксонин Геттинген хоте шадар оршодо) даһалгын шахта соо ноуагаатай байна гэжэ лэ таамаглаһан тухайга Г. Штайн намдэ хөөрөө. Арбан эхэнүүд хайраһаагууд дотор хэгдэнхэй 650 метр гүнгээдэ «шара хуба таһалгын» баялгүүд хэгдэн гэжэ тэрэ батална.

Виттекинд шахта 1938 онһоо хойшо буу эсбээгэй склад болоһон юм. Дэлхэйн ховордох дайнай һүүл багта тэндэ тон шулаха документнууд, Геттингенэй университетэдэ библиотекын хомор номууд, гүрэнэй зарим дансагдһан саарһан хадгалагдажа байһан юм ха. Зүүн зүгэй оронуудһаа дээрмэдэн абһан үнэтэ зүйлүүдэ 1944 онһоо эхилжэ эндэ нацистнууд ноуадаг болобо гэһэн мэдээслнүүд мүнөө олодонхэй. Энэ шахтын гүн руу дун хамта түмэр заргын 24 вагонээр асаргадһан хогшол зөөри хадгалагдаһан байна.

СС-эй оберштурмбанфюрер Отто Рингелэ гэгшэ 1945 оной январин 16-да Кенигсбергтэ Берлин имдэ удхатай ноуса мэдээ элгээгээ юм: «Шара хуба таһалгатай холбоотой йбууланууднай түгсөө. Тэрэ шухаг зүйлнэй Б. Ш. гэжэ гэгдэжэ хуряамжалалдан үзүүд хадгэдэ дээрэ дурсагдһан даһалгын шахтын нэрэ мүн гэжэ Г. Штайн тайлбарилна.

Үшөө 1945 оной зун Англин сэрэгтэй засагаархидай эрилтээр шахта соо ноуагаатай үнэтэ баялгүүдэ оложо гаргача гэһэн хэдэлгэ хэгдэ бэлэй. Шара хубаар бүтээгдэһэн, зүгөөр тэрэ суута таһалгада хабагүй зүйлүүдээр дүүр-

налай толлһонһоо уламжалан, тэрэ мэдүүлгын тунхаглагдаа һэн. Тэрэл стьатей дотор Штелле (Люнебург шадар) гэжэ нотагтай фермер Георг Штайнэй «шара хуба таһалга» бээрдэжэ олохо зорилгоор гарһан хээд оролдоһо тухай зарим баримтанууд нийтэлгээ бэлэй. Олон тоото документнууде нарин нягтар шэнжэлжэ үзөөд, «шара хуба таһалгын бүхэ залан тухай һонирхолтой баримтанууде Г. Штайн элигүүрһан байна. Тэрэ үнэтэ баялгүүдэ энэ мүнөө үеһе «В» Виттекинд гэжэ Вольприхауэндахи (Досдо-Саксонин Геттинген хоте шадар оршодо) даһалгын шахта соо ноуагаатай байна гэжэ лэ таамаглаһан тухайга Г. Штайн намдэ хөөрөө. Арбан эхэнүүд хайраһаагууд дотор хэгдэнхэй 650 метр гүнгээд